

WIADOMOŚCI Z KRAJU I ZE ŚWIATA

POSIEDZENIA, SESJE

Dzień Wycieczek Geologicznych '97 w Polsce

W ostatnim tygodniu września ubiegłego roku w wielu regionach Polski zorganizowano obchody Dnia Wycieczek Geologicznych. Wydarzenie to miało miejsce w Polsce już po raz wtóry. Pierwszy Geotrip Day zorganizowano w 1995 roku – w Europejskim Roku Ochrony Przyrody, drugi zaś w 1997 roku zgodnie z propozycją Europejskiej Asocjacji Ochrony Dziedzictwa Geologicznego ProGEO, aby tego typu zajęcia odbywały się co dwa lata. Ubiegłoroczny Dzień Wycieczek Geologicznych został zainicjowany także przez pracowników Instytutu Ochrony Przyrody PAN w Krakowie, będących członkami ProGEO. Informacje anon-sujące tę imprezę ukazały się wiosną tegoż roku, m.in. w „Chrońmy Przyrodę Ojczystą” (53, 2: 71–72). W przygotowania i szeroką propa-gację obchodów włączył się Departament Geologii Ministerstwa Ochro-ny Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, którego staraniem został wydany plakat o estetycznej szacie graficznej. Lokalnym rozpo-wszechnieniem informacji o wycieczkach zajęły się również środki masowego przekazu – prasa i radio.

W obchody Geotrip Day włączyło się wielu nauczycieli różnych ośrod-ków akademickich oraz pracowników instytucji naukowych, którzy na co dzień są zaangażowani w problematykę geomorfologiczną oraz szeroko rozumianej ochrony przyrody. Ci właśnie ludzie poświęcili swój prywat-ny czas na przybliżenie lokalnym społecznościom zagadnień z zakresu nauk o Ziemi. Głównymi uczestnikami Dnia Wycieczek Geologicznych była młodzież szkolna, która w sposób pogładowy poznawała elementy środo-wiska geologicznego oraz stosowane formy mające na celu ich ochronę.

Geotrip Day rozpoczął się w Krakowie w dniu 20 września zwiedza-niem ekspozycji poświęconej budowie geologicznej obszaru krakowskiego w Muzeum Instytutu Nauk Geologicznych PAN.

Podczas wycieczek przeprowadzonych w następnych kilku dniach na terenie szeroko rozumianego regionu krakowskiego, młodzi ludzie zazna-jamiali się m.in.:

- z budową geologiczną rezerwatu przyrody nieożywionej „Skałka Rogóżnicka” w pienińskim pasie skałkowym – jedynym stanowiskiem z obszaru Polski, zakwalifikowanym dotychczas na listę UNESCO Światowego Dziedzictwa Geologicznego,
- z budową geologiczną południowej krawędzi Rowu Krzeszowickiego na przykładzie projektowanego stanowiska dokumentacyjnego przyrody nieożywionej obejmującego kamieniołom w Zabierzowie koło Krakowa,
- z budową geologiczną i ochroną przyrody w okolicy Tyńca,
- z rzeźbą Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej na przykładzie skałkowych obiektów chronionych w okolicach Ogrodzieńca,
- z problemami ochrony przyrody nieożywionej w pogórskiej części polskich Karpat,
- z morfologią i genezą osuwisk pasma Jaworzyny Krynickiej w oparciu o projektowane rezerwaty przyrody nieożywionej „Gaworzyna”, „Zadnie Góry” i „Jesionowa”,
- z surowcami skalnymi wykorzystanymi w budowie wielu zabytkowych obiektów Krakowa i problemem ich trwałości w zanieczyszczonej atmosferze miasta.

Z uwagi na bardzo ograniczoną (ze względów bezpieczeństwa) liczbę miejsc, niewielu chętnych mogło skorzystać z możliwości poznania walorów geologicznych stanowisk dokumentacyjnych położonych w Kopalni Soli Wieliczka.

W prowadzenie wspomnianych wycieczek zaangażowani byli pracownicy Instytutu Nauk Geologicznych PAN i Uniwersytetu Jagiellońskiego, Instytutu Ochrony Przyrody PAN, Katedry Stratygrafii i Zakładu Kartografii Geologicznej Akademii Górniczo-Hutniczej oraz Oddziału Karpackiego Państwowego Instytutu Geologicznego.

Propagowaniu wiedzy o walorach dziedzictwa geologicznego regionu świętokrzyskiego służyła specjalnie na tę okazję zorganizowana przez Oddział Świętokrzyski Państwowego Instytutu Geologicznego wystawa pt. „Przedziwny świat muszli”. Zaprezentowano na niej zarówno ponad 200 współczesnych i kopalnych gatunków małży, ślimaków, głowonogów oraz ramienionogów, jak i przedmioty rękodzieła artystycznego, w których wykorzystane zostały muszle, co niewątpliwie było wielką atrakcją. Uzupełnieniem tej wystawy była stała ekspozycja poświęcona strukturze geologicznej oraz surowcom mineralnym Gór Świętokrzyskich. Poglądowemu poznaniu budowy geologicznej regionu świętokrzyskiego służyły wycieczki, objaśniane przez geologów z Oddziału Świętokrzyskiego Państwowego Instytutu Geologicznego. Prowadziły one przez obszary rezerwatu przyrody nieożywionej „Kadzielnia”, „Rezerwat Skalny im. Jana Czarnockiego” w Śluchowicach oraz „Chelosiowa Jama” w Jaworzni. W trakcie zwiedzania młodzież obserwowała zróżnicowane litologiczne utwory dewonu, permu oraz triasu, zjawiska tektoniczne i formy krasu kopalnego.

Wycieczki zorganizowane na terenie Warszawy, prowadzone przez pracowników Muzeum Ziemi PAN oraz Państwowego Instytutu Geologicznego, miały na celu zapoznanie uczestników z pochodzeniem i wykorzystaniem surowców budowlanych w zabytkach architektonicznych miasta. Osobnym zagadnieniem była prezentacja procesów osuwiskowych, które zachodzą współcześnie w obrębie Skarpy Warszawskiej. Obszar Mazowieckiego Parku Krajobrazowego był tłem dla omawiania problemów z zakresu ochrony przyrody oraz poznania elementów współczesnej rzeźby i procesów morfotwórczych, m.in. form eolicznych – wydm w Białej Górze. W Muzeum Geologicznym Państwowego Instytutu Geologicznego zorganizowano zwiedzanie stałej wystawy ilustrującej przeszłość geologiczną Polski.

W regionie dolnośląskim w ramach obchodów Geotrip Day odbyły się dwie wycieczki geologiczne, prowadzone przez pracowników Instytutu Nauk Geologicznych Uniwersytetu Wrocławskiego. Poświęcone były zarówno budowie geologicznej ofiolitowego masywu Ślęży (zróznicowaniu i pochodzeniu skał budujących ten obszar), jego morfologii oraz hydrogeologii, jak i historii od czasów prasłowiańskich w oparciu o archeologiczne zabytki kultury materialnej. Podczas wycieczek omawiano również problemy z zakresu ochrony środowiska. Szczególny nacisk położono na zagadnienie „kwaśnych deszczów”. Uczestnicy wycieczek otrzymali od prowadzących materiały ilustrujące złożoną strukturę geologiczną obszaru i ułatwiające zrozumienie wartości przyrodniczych zwiedzanego terenu oraz potrzebę ich ochrony.

Zagadnieniom wykorzystania surowców skalnych w architekturze była poświęcona wycieczka zorganizowana przez Instytut Geologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza. Zainteresowani tą problematyką zwiedzali zabytki Ostrowa Tumskiego w Poznaniu, poznając źródło pochodzenia kamieni, ich właściwości techniczne oraz przydatność w budownictwie. Nieco później, na początku października, odbyła się również wycieczka do rezerwatu przyrody „Meteoryt Morasko”, celem poznania pozostałości kraterów meteorytowych (śladów upadku metalicznego, żelaznego meteorytu) oraz elementów rzeźby postglacyjnej w postaci wałów morenowych.

Pracownicy Oddziału Geologii Morza Państwowego Instytutu Geologicznego prezentowali podczas wycieczki zabytki przyrody nieożywionej Pomorza Gdańskiego – głazy narzutowe oraz formy morfologiczne różnego typu związane z ostatnim zlodowaceniem na ziemiach polskich. Uczestnicy mieli możliwość zapoznania się również z zabytkami archeologicznymi, którymi są np. kultowe kręgi kamienne.

Ubiegłoroczny Dzień Wycieczek Geologicznych cieszył się większym zainteresowaniem w porównaniu z tym z 1995 roku. Sprawilo to włączenie się w przygotowanie obchodów Departamentu Geologii MOŚZNiL oraz najsilniejszych, geologicznych ośrodków naukowych kraju, lepsze rozpropagowanie imprezy oraz większe osobiste zaangażowanie geologów i geo-

morfologów w bezpośrednią organizację i prowadzenie wycieczek. Na większą skalę w propagację Geotrip Day włączyły się lokalne media – prasa i radio.

Inicjatorzy i organizatorzy mają nadzieję, iż w przyszłości ta forma poznawania różnorodności i walorów przyrodniczych kraju ojczystego wejdzie na stałe do kalendarza spotkań ogólnopolskich. Podsumowując przebieg Dnia Wycieczek Geologicznych pragniemy jednocześnie złożyć podziękowania tym wszystkim, którzy osobiście zaangażowali się w obchody i służyli fachową wiedzą ogółowi społeczeństwa.

Janina Otęska-Budzyn

Z działalności Państwowej Rady Ochrony Przyrody

Komisja Ochrony Zwierząt Państwowej Rady Ochrony Przyrody odbyła w dniu 20 lutego 1998 r. posiedzenie poświęcone rozpatrzeniu sprawy ochrony wilka oraz programu ochrony trzmieli i innych pszczołowatych. Zaopiniowano również szereg wniosków instytucji naukowych, ogrodów zoologicznych i osób prywatnych o wyrażenie zgody na dokonanie określonych działań w odniesieniu do niektórych gatunków zwierząt chronionych bądź łownych.

Obrazy prowadził prof. dr Zbigniew Głowaciński – Zastępca Przewodniczącego PROP, Przewodniczący Komisji Ochrony Zwierząt.

W obradach Komisji uczestniczyli również: dr Janusz Radziejowski – Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, Główny Konserwator Przyrody oraz dr Zygmunt Krzemiński – Wicedyrektor Departamentu Ochrony Przyrody MOŚZNiL i inni pracownicy tego Departamentu.

Sprawę ochrony wilka omówił prof. dr Z. Głowaciński na tle otrzymanych do zaopiniowania projektów zmian dwóch rozporządzeń Ministra Ochrony Środowiska ZNiL: rozporządzenia w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt i rozporządzenia w sprawie ustalenia listy gatunków zwierząt łownych oraz określenia okresów polowań na te zwierzęta. Zmiany te mają na celu wprowadzenie jednolitych zasad ochrony wilka na obszarze całego kraju, gatunek ten odgrywa bowiem ważną rolę w utrzymaniu równowagi ekologicznej w środowisku przyrodniczym. Wilk, jako główny czynnik w procesie naturalnej selekcji zachodzącej w populacjach zwierząt łownych, wpływa korzystnie na ich kondycję biologiczną i liczebność. Przewodniczący Komisji wyraził pogląd, iż dotychczasowy system ochrony wilka, odwołujący się do ustawy o ochronie przyrody i ustawy o prawie łowieckim, dobrze służył ochronie tego gatunku w Polsce, jakkolwiek poddawany był nieuzasadnionej krytyce niektórych środowisk łowieckich zainteresowanych pozyskiwaniem wilków, jak i sto-